

NACZELNA RADA ADWOKACKA

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 00, 22 505 25 01, fax 22 505 25 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Warszawa, dnia 11 stycznia 2022 r.

Dot. SPS-WP.020.398.7.2021
NRA.12-SM-1.1.2022

Szanowny Pan
Dariusz Salomończyk
Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie,

W załączeniu uprzejmie przesyłam opinię Instytutu Legislacji i Prac Parlamentarnych Naczelnej Rady Adwokackiej do projektu ustawy o zmianie ustawy i działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz ustawy o orderach i odznaczeniach.

Z poważaniem

Dyrektor Instytutu Legislacji i Prac
Parlamentarnych Naczelnej Rady Adwokackiej

[Signature]
Adw. Dorota Kulińska

NACZELNA RADA ADWOKACKA
Instytut Legislacji i Prac Parlamentarnych

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 02, fax 22 505 25 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Warszawa, dnia 10 stycznia 2022 r.

NRA.12-SM-1.1.2022

OPINIA

**dotycząca projektu ustawy o zmianie ustawy i działaczach opozycji antykomunistycznej
oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych
oraz ustawy o orderach i odznaczeniach**

W ramach kompetencji adwokatury przyznanych art. 58 pkt 9 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o Adwokaturze, po zapoznaniu się z treścią projektu ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz ustawy o orderach i odznaczeniach, Naczelna Rada Adwokacka pozytywnie opiniuje zmiany objęte wyżej opisanym projektem, w pełni potwierdzając, że wprowadzenie tych zmian byłoby nie tylko potrzebnym, ale wręcz koniecznym krokiem w procesie pełnej regulacji sytuacji prawnej i ekonomicznej byłych działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych.

Obowiązująca obecnie ustawa, do której zgłoszono opiniowane zmiany, zawiera regulacje, które w chwili wprowadzania ustawodawca uznał za możliwe i właściwe do uporządkowania statusu osób, które podlegały jej zapisom. Jak każde jednak rozwiązanie, z biegiem czasu, w konfrontacji z życiem ujawniło swoje braki i niedoskonałości. Stąd próba ich usunięcia poprzez wprowadzenie proponowanych zmian zasługuje na zdecydowaną akceptację prawną.

Zasługuje na aprobatę projekt zmiany rozszerzającej możliwość potwierdzenia statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych na osoby, które dotknęły takie represje w ramach tzw. „odpowiedzialności zbiorowej”, tj. w stosunku do członków rodzin działaczy opozycji antykomunistycznej lub osób represjonowanych z powodów politycznych. Taka zmiana to ważny krok w kierunku ujednolicenia uprawnień rodzin osób represjonowanych. Rodziny osób represjonowanych w latach 1939-1956, co do niektórych grup także w latach 1914-1963 lub z uwzględnieniem roku 1970, a w przypadku niektórych represji także bez granicy czasowej w XX i XXI wieku, znalazły ochronę m.in. w przepisach ustawy o kombatanach oraz niektórych osobach

będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego. Dotychczas zaś ochroa ta w zupełności pomijała rodziny osób podlegających normom ustawy będącej przedmiotem wnioskowanych w niniejszym procesie legislacyjnym zmian. Rozszerzenie to, odnoszące się liczbowo, jak wynika z przeprowadzonych badań, do możliwego zasięgu zaledwie 400 osób, to jednak ważny historycznie akt uhonorowania tej grupy osób na zasadach równości ich zasług i oceny wkładu w kształtowanie i budowę Polski wolnej i niepodległej na równi ze wszystkimi walczącymi o te wartości w historii XX i XXI wieku, obywateli RP.

Z prawnego punktu widzenia projekt zawiera ważne w kontekście historycznym i edukacyjnym formalne uhonorowanie i upamiętnienie osób o potwierdzonym statusie działacza opozycji lub osoby represjonowanej oraz osób odznaczonych Krzyżem Wolności i Solidarności, poprzez utworzenie oficjalnej publikacji, stanowiącej także w kontekście prawnym pożądaną historyczną ewidencję osób o ww. statusie.

Pozostałe proponowane zmiany wynikają z konieczności uwzględnienia w statusie osób będących podmiotami ustawy kwestii upływu czasu. Regulacje prawne w biegiem czasu muszą uwzględniać zmiany otoczenia, tak aby nie stały się martwe. Zapobieżeniu temu efektowi służy z pewnością uzasadniony prawnie postulat rozszerzenia kręgu uprawnionych do występowania o pośmiertne potwierdzenie statusu działacza lub represjonowanego o organizacje społeczne, samorządy terytorialne i wojewodów, gdyż bliscy tych osób, wyłącznie dziś uprawnieni do formułowania takich wniosków albo sami odchodzą już na wieczną wartę albo tracą determinację w działaniach na rzecz przodków.

Odpowiedzią na pogarszającą się sytuację życiową pozostałych jeszcze przy życiu działaczy opozycyjnych i osób represjonowanych, których przeważnie edukacja, kariera zawodowa czy naukowa przez zaangażowanie w działalność opozycyjną została przerwana lub zablokowana, dziś nie mają równych szans na równorzędne z innymi rówieśnikami świadczenia socjalne, bo ich wyjściowe dochody były w stosunku do tych rówieśników zaniżone brakiem możliwości realizacji kariery zawodowej. Stąd słuszny i właściwy także w kontekście równego traktowania przez prawo wszystkich obywateli, którzy potrzebują ochrony socjalnej państwa, jest postulat objęcia miesięcznym świadczeniem zastępczym osób o potwierdzonym statusie działacza lub represjonowanego, które wskutek wyobcowania z systemu nie zgromadziły lat stażu pracy koniecznego do uzyskania emerytury lub renty, co wykluczyło ich z uchwalonej inicjatywą rządu ustawy z dnia 14 sierpnia 2020 r. o świadczeniu wyrównawczym oraz projektu ustawy z dnia 30

marca 2021 r. o likwidacji funkcji emerytalnej w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – bowiem prawo do emerytury i renty wobec krótkiego stażu pracy im po prostu nie przysługuje.

Odpowiedzią na podobne uwarunkowanie możliwości kształtowania swojego losu przez działaczy i osoby represjonowane jest słuszny, w kontekście zapewnienia równego traktowania obywateli, postulat podwyższenia świadczenia wyrównawczego do emerytury lub renty dla osób, które zostały relegowane z nauki wyższej lub innej szkoły, lub nie mogły kontynuować studiów lub nauki szkolnej z powodów innych represji, a dziś mają w związku z tym niższą emeryturę lub rentę niż mieliby, gdyby edukacja mogłaby być przez nich kontynuowana bez ingerencji w ramach represji wobec nich.

Reasumując należy wskazać, że wszystkie wnioskowane w analizowany projekcie zmiany zasługują na aprobatę i jako stanowiące przejaw równego traktowania przez prawo wszystkich obywateli o zbliżonej drodze życiowej, wypełnionej de facto walką – w różnych formach i czasie – o wolną i niepodległą Polskę, zasługują na uwzględnienie i przyjęcie w procesie legislacyjnym w całości.

Autor: adwokat Dorota Kulińska

Dyrektor Instytutu Legislacji

i Prac Parlamentarnych

adwokat Dorota Kulińska

Dyrektor Instytutu Legislacji

i Prac Parlamentarnych